

MÜƏLLİMLƏRİN ETİK DAVRANI QAYDALARI

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Müəllimlərin etik davranış qaydaları (bundan sonra - Qaydalar) təhsilin bütün sahələrində peşə fəaliyyəti zamanı təhsil verənlərin ümumi davranışını və təhsil prosesi iştirakçıları ilə qarılıqlı münasibətini tənzimləyən normalardan ibarətdir.
- 1.2. Bu Qaydalar "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa, digər qanunvericilik aktlarına və "Təhsil prosesi iştirakçılarının etik standartlar modeli"nin uyğun hazırlanmışdır.
- 1.3. Bu Qaydalar müəllimlərin etik davranış prinsiplərini və onlara uyğun tələbləri, təhsil prosesi iştirakçılarının qarılıqlı münasibətlərinin xüsusiyyətlərini müəyyən edir və onları tənzimləyir.
- 1.4. Bu Qaydalar bütün növ təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlərə tətbiq edilir.
- 1.5. Bu Qaydaların tətbiqində səmərəliliyi təhsil müəssisələrində sağlam iqtisadi vəziyyətin bərqərar olmasına, vəzifələrin təhsil müəssisələrində və müəllimlərin etimadının artırılmasına, təhsil müəssisələrinin idarə olunmasında valideynlərin və cəmiyyətin daha yaxından iştirakının təmin edilməsinə, təhsil müəssisələrinin fəaliyyətində səmərəliliyin və effektivliyin artırılmasına, təhsil müəssisələrində korrupsiya hallarının və maraqların toqquşmasının qarşısının alınmasına və müəllim nüfuzunun yüksəldilməsinə nail olmaqdan ibarətdir.

2. Etik davranış prinsipləri və onlara uyğun tələblər

Müəllim peşə fəaliyyətində əlaqədəki etik davranış prinsiplərini gözləməli və müvafiq tələblərə ciddi əməl etməlidir.

Qanunun aliliyi – müəllim vəzifə funksiyalarının icrası zamanı Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının, Azərbaycan Respublikasının qanunlarının, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin tələblərini, insan hüquqlarına və demokratik prinsiplərə əməl etməyə borcludur.

Vicdanlılıq – müəllim cəmiyyət və dövlətin maraqları naminə öz peşə fəaliyyətini keyfiyyətlə və səmərəli yerinə yetirməyə borcludur. Müəllim bütün hallarda hər bir şagird üçün vicdanlılıq nümunəsi olmalıdır.

Pekarlıq və fərdi məsuliyyət – müəllim öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş vəzifə funksiyalarının keyfiyyətli yerinə yetirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müəllim peşəkər fəaliyyəti və xüsusi nümunəsi ilə təhsil alanların, valideynlərin, cəmiyyətin təhsil

sistemin , t hsil mü ssis sin v t hsil i çil rin inamını artırmalı v möhk ml ndirm lidir.

Loyallıq – mü llim onun pe v zif sin aid olmadı ı hallarda i l diyi v dig r t hsil mü ssis l rinin, dövl t orqanlarının, onların r hb rl rinin f aliyy ti il laq dar (qanunsuz f aliyy t istisna olmaqla) t nqidi ictimai mülahiz l rd n, çıxı lardan v onların f aliyy tin ictimai qiym t verilm sind n ç kinm lidir. Mü llim pe f aliyy ti zamanı mü llim adına v nüfuzuna, habel t hsil mü ssis sinin i güzar nüfuzuna x l l g tir bil c k h r k tl r yol verm m lidir.

M d ni davranı – mü llim t hsilalanlarla, r hb rlik v h mkarları il davranı nda n zak tli, xeyirxah, diqq tli v t mkinli olmalıdır. Mü llim pe f aliyy ti il laq dar iradları, t nqidi fikirl ri q bul etm li, qiym tl ndirm li v onlardan düzgün n tic çıxarmalıdır. Mü llim s mimi, çalı qan, intizamlı, t bbüskar olmalı, xarici görk min , geyimin xüsusi fikir verm li, h r zaman s liq li olmalıdır.

Q r zsiqlik – mü llim pe v zif sini yerin yetir rk n q r zsiqlik olmalı, irqin , milliyy tin , dilin , cinsin , sosial m n yin , din münasib tin , qid sin , ictimai m nsubiyy tin gör t hsilalanlara v t hsil prosesinin dig r i tirakçalarına frq qoymamalıdır. Mü llim özünün v ya maraqlı xsl rin m nafel rinin v zif funksiyalarının icrası zamanı ona t sir etm sin yol verm m li v buna rait yaratmamalıdır. Mü llim öz pe v zif sind n v s lahiyy tl rind n k nar m s l l r müdaxil etm m lidir. Mü llim pe f aliyy tini yerin yetir rk n siyasi bit r fliy m l etm y borcludur.

Gender b rab rliyi – mü llim t hsil v t rbiy prosesind ki i v qadın cinsind n olan t hsilalanların b rab rliyi prinsipinin gözl nilm sin davamlı olaraq m l etm lidir.

ctimai etimad – mü llim pe nüfuzunu möhk ml ndirm y , mü llim adını, r f v l yaq tini uca tutma a borcludur. Mü llim etik davranı qaydalarını pozdu u halda pozuntunu tez bir zamanda aradan qaldırmalı, ictimai etimadın b rpsasına çalı malıdır. Mü llim i l diyi t hsil mü ssis sinin f aliyy ti bar d K V nümay nd l rinin qanunla mü yy n edilm qaydada do ru m lumatlanmasına köm k göst rm lidir.

Konfidensiallıq - qanunvericilikl n z rd tutulmu hallar istisna olmaqla, mü llim pe v zif l rinin icrası il ba lı t hsilalanların, onların valideynl rinin, habel h mkarlarının xsi h yatı bar d ona m lum olan m lumatların konfidensiallı ını t min etm lidir.

3. Mü llim xsiyy ti

- 3.1. Mü llimin pe f aliyy ti qanunvericilikl mü yy n olunmu v zif l rinin yerin yetirilm si v hüquqlarının t min olunması il laq dar f aliyy tdir.
- 3.2. Mü llim t hsil sah sind dövl t siyas tinin h yata keçirilm sind i tirak edir, t hsil proqramlarının t hsilalanlar t r find n m nims nilm sini t min edir.
- 3.3. Mü llim t hsilalanlarda f al v t nda mövqeyi formala dırır, onları v t np rv rlik, az r baycañlılıq v dövl tçilik ruhunda t rbiy edir, müst qil h yata v m k f aliyy tin hazırlayır.

- 3.4. Mü llim lav t hsil v özünüt hsil yolu il ixtisasını, elmi-pedaqoji v pe karlıq s viyy sini daim artırır, t hsilin n tic v göst ricil ri üzr ara dırma v t hlill r aparır, keyfiyy tin yüks ldilm si v nailiyy tl rin ld edilm si üçün t klifl rl çıxı edir.
- 3.5. Mü llim yenilikçidir, innovasiya v yeni t dris texnologiyalarını m nims yir v öz t crüb sind t tbiq edir.
- 3.6. Mü llim ona h val edilm i in keyfiyy tin v n tic l rin gör v h r bir t hsilalanın intellektual, emosional, m n vi inki afı üçün m suliy t da ıyır.
- 3.7. Mü llim g nc n sl milli v b ri d y rl ri a ılamaqla t hsilalanların m d ni iniki afı prosesind birba a i tirak edir.
- 3.8. Mü llim t hsilalanlara keyfiyy tli t hsil verm kl pe sin olan ictimai etimad v hörm ti do ruldur.
- 3.9. Mü llim pedaqoji etika v xlaq normalarına riay t edir, mü llim nüfuzunu yüks k tutur, ziyalılıq nümun si göst rir.
- 3.10. Mü llim xsi nümun si il t hsilalanlara Az rbaycan Respublikasının Konstitusiyasına v qanunlarına, dövl t r mzl rin , Az rbaycan xalqının tarixin , m d niyy tin , dilin , ad t v n n l rin , milli v umumb ri d y rl r , c miyy t , traf mühit hörm t v qay ı hissi a ılayır.
- 3.11. Mü llim t hsilalanların r f v l yaq tin hörm tl yana ır, sassız mühakim l r yol vermir, obyektivlik v q r zsizlik nümayi etdirir.
- 3.12. Mü llim pe f aliyy ti dövründ maraqların toqqu masına yol vermir v v zif s lahiyy tl rind n xsi maraqları üçün istifad etmir.
- 3.13. Mü llim bil r kd n yalan, t hrif olunmu , yaxud öz xsi mara ı namın h mkarının v ziyy tini pisl dir n v ya yax ıla dıran m lumat verilm sin gör qanunvericilikd n z rd tutulmu qaydada m suliy t da ıyır.
- 3.14. Mü llim t hsil mü ssis sinin mlakından s liq li v s m r li istifad edir, onu qoruyur. Mü llim t hsil mü ssis sin m xsus mlakdan (sinif ota ı, t dris resursları, telefon, kompyuter, mebel v s.) xsi maraqları üçün istifad etmir.
- 3.15. Mü llim icra v m k intizamına riay t edir, i vaxtında k nar i l rl m ul olmur, üzürsüz s b bd ni d n yayınmır.
- 3.16. Mü llim xsi h yatında milli xlaq, ictimai davranı normalarına riay t edir.

4. Münasib tl r

4.1. T hsilalanlarla münasib t

- 4.1.1. Mü llim t hsilalanlarla münasib td qar ılıqlı hörm t saslanan ünsiyy t t rzi seçm lidir.
- 4.1.2. Mü llim özün v t hsilalanlara qar ı t l bkar olmalı, bu t l bkarlıq sashı v müsbt xarakter da ımalıdır.
- 4.1.3. Mü llim t mkinli davranmalı v h r bir v ziyy td özünü l alma ı bacarmalıdır.

- 4.1.4. Mü llim t hsilalanlarda müsb t keyfiyy t rin formala masına v inki afına t kan ver c k müasir t lim texnologiyalarından v strategiyalarından istifad etm lidir.
- 4.1.5. Mü llim h r bir t hsilalanın sa lamlı ını v rifahını dü ün r k, onları z r rli v rdi l rd n ç kindirm lidir.
- 4.1.6. Mü llim t hsilalanların f aliyy ti, nailiyy t ri v kompetensiyalarının qiym t l ndirilm sind obyektiv v q r zsiz olmalı, t hsilalanlarda özün inam hissini möhk ml ndirm li, motivasiyanı yüks ltm lidir. T hsilalanlara veril n qiym tin q r zli kild azaldılmasına v ya sassız olaraq artırılmasına yol verm m lidir.
- 4.1.7. Mü llim t hsilalanlara qar ı xeyirxah v dal tli olmalı, onlara qar ı haqsızlı a yol verdikd s hvini etiraf etm yi bacarmalı, onun n tic l rini aradan qaldırma a çalı malıdır.
- 4.1.8. Mü llim h r zaman nitqin fikir verm li, nitqind kobud v t hqiredici sözl r i l tm m lidir.
- 4.1.9. Mü llim t hsilalanlara qar ı fiziki zor i l tm m li, onların r f v l yaq tını alçaldan h r k t l r (v ya h r k tsizliy) yol verm m lidir.
- 4.1.10. Qanunvericilikd mü yy n olunmu hallar istisna olmaqla, mü llim t hsilalanlar t r find n ona veril n xsi m lumatların m xfiliyini qorumalıdır.
- 4.1.11. T hsilalanlarla münasib td mü llim öz v zif s lahiyy t l rind n sui-istifad y yol verm m lidir.
- 4.1.12. Mü llim pe f aliyy tini yerin yetirm k müqabilind t hsilalanlardan h r hansı maddi v qeyri-maddi nem t l r t l b etm m lidir.
- 4.1.13. Mü llim qanunvericilikl mü yy n edilmi qaydada t hsilalanlara göst rdiyi lav t hsil xidm ti (xidm t l ri) müqabilind h diyy v ya pul t l b etm m lidir.

4.2. Kollektiv münasib t

- 4.2.1. Mü lliml r arasında münasib t m kda lıq v qar ılıqlı hörm t prinsipin saslanmalıdır. Mü llim yalnız xsi nüfuzunu deyil, i l diyi t hsil mü ssis sinin v h mkarlarının da nüfuzunu qorumalıdır. T hsilalanlar v dig r xsl r qar ısında mü llimin öz h mkarını t hqir etm si v zor t tbiq edilm si yolverilm zdir.
- 4.2.2. Mü llim öz h mkarının pe kar baxı v fikirl rin hörm t l yana malıdır.
- 4.2.3. Mü llim pedaqoji münasib t l rd sassız münaqi v mübahis l r yol verm m lidir. Münaqi yarandıqda is onun konstruktiv h llin çalı malıdır.
- 4.2.4. Mü llim ümumi v zif l rin icrasına v m kda lı a mane olacaq r qab t yol verm m lidir.
- 4.2.5. Mü llim h mkarlarının f aliyy tini düzgün qiym t l ndirm li, onların s hvl rin göz yummamalı, fikir v baxı larına yön lmi t nqidl ri t hqir çevirm m lidir, t nqid saslandırılmı , d qiq v xo niyy tli olmalıdır.

4.2.6. Müllim öz f aliyy ti il i l diyi kollektivin nüfuzunun artmasına çalı malıdır.

4.3. R hb rlikl münasib t

- 4.3.1. Müllim v zif y t yin edil rk n v i l diyi müdd td r hb rlik onu etik davranı qaydaları, korrupsiyaya qar ı mübariz v maraqların toqqu masının qar ısının alınması il ba lı normativ hüquqi aktlarla tanı etm lidir.
- 4.3.2. Müllim s lahiyy t l ri daxilind r hb rliyin qanuna uy un yazılı mrl rini, s r ncamlarını v ya ifahi tap ırıqlarını yerin yetirm y borcludur.
- 4.3.3. Müllim t hsil mü ssis sinin r hb rliyi t r find n ona veril n mrl n v tap ır ın qanuna v ya dig r normativ hüquqi akta zidd olmasına mindirs , o, h min mri v ya tap ır ı yerin yetirm kd n intina ed bil r. Bu bar d yazılı saslandırmanı birba a r hb rliy v ya yuxarı orqana t qdim etm lidir.
- 4.3.4. R hb rliyin qanuni göst ri l rinin mü lliml r t r find n yerin yetirilm m si intizam m suliyy tin s b b olur.
- 4.3.5. T hsil mü ssis sinin r hb rliyi kollektivin etik davranı qaydalarına m l etm sin birba a m suliyy t da ıdır.
- 4.3.6. R hb rliyin mü lliml rl münasib ti qar ılıqlı hörm t sasında qurulmalıdır.
- 4.3.7. R hb rlik t r find n mü llim m yinin qiym t l ndirilm si h qiqi xidm t l rin gör olmalı, q r zsis v dal tli formada h yata keçirilm lidir.
- 4.3.8. R hb rliyin mü llimd n pe v zif l rinin icrasına aid olmayan v ya xsi h yatı haqqında m lumatlar t l b etm si v yayması yolverilm zdir.
- 4.3.9. Müllim r hb rliy öz h mkarları bar d bil r kd n yalan v ya t hrif olunmu m lumatlar verm m li, m lumatı verm zd n vv l bütün imkanlardan istifad ed r k onun düzgün olub-olmamasını mü yy n etm lidir.
- 4.3.10. T hsil mü ssis sinin r hb rliyi t r find n mü llim m yinin keyfiyy tin v onun karyerasına t sir ed c k m lumatların gizl dilm si v ya ona t hrif olunmu m lumatların verilm si yolverilm zdir.
- 4.3.11. R hb rlik t hsil mü ssis sinin f aliyy tin m nfi t sir göst r n munaqi l r v maraqların toqqu ması hallarının qar ısını vaxtında almalı, yaranmı munaqi ni konstruktiv h ll etm y çalı malı v nizam-intizam yaratmalıdır.

4.4. Valideyn v qanuni nümay nd l rl münasib t

- 4.4.1. Müllim valideyn v qanuni nümay nd l rin hüquqlarını bilm li, müt madi olaraq onlara t hsilalanlarla ba lı tövsiy l r verm li, valideyn v u aqlar arasında yaranan munaqi l rin h llind yardımçı olmalıdır.
- 4.4.2. Müllim t r find n valideynl rin qanunazidd h r k tl r sövq edilm si yolverilm zdir.
- 4.4.3. Müllim valideyn v dig r qanuni nümay nd l rl hörm t l v n zak t l davranmalıdır.

- 4.4.4. Valideyn v qanuni nümay nd l rl münasib tl r t hsilalanlarla münasib tl r v onların nailiyy tl rinin qiym tl ndirilm sin t sir göst rm m lidir.
- 4.4.5. Valideyn v qanuni nümay nd l r t r find n könüllü v qanuni yollarla t hsil mü ssis sin edilm yardım, mü llim - t hsilalan münasib tl rin v nailiyy tl rin qiym tl ndirilm sin t sir göst rm m lidir.

4.5. Mü llim v c miyy t

- 4.5.1. Mü llim milli-m n vi d y rl rin, m d ni irsin qoruyucusu missiyasını da ımaqla b rab r c miyy tin f al üzvü olmalıdır.
- 4.5.2. Mü llim h r zaman c miyy t fayda verm y çalı malıdır. Yalnız pe f aliyy tini h yata keçir rk n deyil, bütün hallarda münaqi l r v yersiz mübahis l r yol verm m li, probleml rin h llin , münaqi l rin qar ısını alma a çalı malıdır.
- 4.5.3. Mü llim v t nda lıq borcunu d rk etm li v yerin yetirm li, c miyy t üzvl ri il münasib tl r qurark n öz xsiyy tini qorumalı v m nfi t sir altına dü m m lidir.

5. Mü llim andı

- 5.1. And Az rbaycan Respublikası il mü llim arasında açıq hüquqi borc v s daq t münasib tl rini t sdiq edir.
- 5.2. Mü llim ilk d f daimi i q bul olunark n bel bir and içir: “Az rbaycan Respublikası Konstitusiyasına v qanunlarına riay t ed r k Az rbaycan t hsilinin n n l rin sadiq qalaca ıma, keyfiy tli t hsil xidm ti göst r c yim , pe kar f aliyy t zamanı qeyri-etik davranı m h r hansı bir formasına yol verm y c yim , h mkarlarım, t hsilalanlar, valideynl r v dig r xsl rl münasib tl ri hörm t, r f v l yaq t sasında quraca ıma, mü llim adını v r fini uca tutaca ıma and içir m.”
- 5.3. Andiçm t nt n li raitd Az rbaycan Respublikasının Dövl t bayra ı altında Az rbaycan Respublikasının Konstitusiyasına l basmaqla h yata keçirilir.
- 5.4. Andiçm bir d f olur. Andın imzalanmı m tni mü llimin xsi i ind saxlanılır.

6. Etik davranı qaydalarına riay t olunmasının t min edilm si

- 6.1. H r bir mü llim etik davranı qaydalarına m l etm y borcludur.
- 6.2. Mü lliml r t r find n etik davranı qaydalarına m l olunması r hb rlik t r find n münt z m t hlil edilir v bu Qaydalarla mü yy n edilm t dbirl r görülür.
- 6.3. T hsil mü ssis sinin r hb rliyi:
- 6.3.1. yeni i q bul olunan mü lliml ri bu Qaydalarla tanı etm lidir.

- 6.3.2. mülliml rin davranı ının bu Qaydalara uy unlu una n zar t etm li v onun t hlilini aparmalıdır;
- 6.3.3. öz davranı ı il Qaydalara m l olunmasında nümün göst rm lidir.
- 6.3.4. pedaqoji kollektivi v ya h r hansı bir mü llimi hüquqa v etik normalara zidd olan h r k tl r sövq etm m lidir.
- 6.3.5. Qaydaların pozulmasının qar ısının alınması üzr t dbirl r görm lidir.
- 6.3.6. pedaqoji kollektiv Qaydaları izah etm li v müraci t ed n h r bir mü llim müvafiq tövsiy l r verm lidir.
- 6.3.7. bu Qaydaların pozulması hallarının r hb rlikd v kollektivd müzakir sini t kil etm li v qayda pozmu mü lliml rin qanunvericiliy uy un intizam m suliyy tin c lb edilm si üçün t dbirl r görm lidir.
- 6.3.8. Qaydaların pozulması halları il ba lı h yata keçirilm t dbirl r bar d kollektivi v ictimaiyy ti m lumatlandırmalıdır.
- 6.3.9. bu Qaydaların pozulmasının n tic l rinin aradan qaldırılması, t hsil mü ssis sin ictimai etimadın artırılması üçün t dbirl r görm lidir.